



Landbrukskontoret
for **Våler** og **Åsnes**

2020

Årsrapport



Innhold

Innledning.....	2
Samarbeidsavtalen mellom Åsnes og Våler	3
Landbrukskontorets oppdrag og tjenesteproduksjon	3
Økonomiske resultater.....	4
Lovforvaltning	5
Tilskuddsforvaltning jordbruk	7–14
Forvaltningskontroll	15
Skogbruk: tilskudd og aktivitet	16–19
Viltforvaltning.....	20–23
Rovviltutvalg, Veterinærvaktordninga, Landbruksvikar.....	24
Investeringsvirkemidlene fra Innovasjon Norge	25
Fagmøter og Informasjon.....	26–27
Prosjektarbeid	28–34
Våler-Åsnes-Grue-samarbeid (landbruk)	35



Forsidefoto: Tore Holaker

Bildet over: Okke Bloem

Der annet ikke er oppgitt er foto tatt av Landbrukskontorets ansatte.

Innledning

Landbrukskontoret for Våler og Åsnes har ved utgangen av 2020 eksistert i 7 år. Kontoret er lokalisert i Sentralgården i Våler kommune og det er Våler som er vertskommune for det felles landbrukskontoret. Årsrapporten viser ressursinnsats og de viktigste oppgavene som er utført i 2020.

Koronapandemien har preget vårt arbeid gjennom året. Særlig har situasjonen bidratt til få møteplasser med næringa. Vi har måttet avlyse kurs og fagmøter og beklager det på det sterkeste. Vi håper å kunne invitere til nyttige faglige og sosiale møteplasser i 2021.

Stillingsoversikt:

Navn	Stilling	Stillingsprosent	Kommentar
Anne Kristine Rossebø	Landbrukssjef	100%	
Dag Kjetil Gjerdrum	Rådgiver landbruk	100%	
Mette Enersen	Konsulent jord- og skogbruk	100%	
Nina M. Berg	Konsulent jordbruk	100%	10% veterinærvaktordninga for Solør
Eli Rusten	Konsulent jordbruk	80%	
Merete Glorvigen	Rådgiver jordbruk	100%	Fra des 2020
Pia Knøsen Lund	Rådgiver viltforvaltning	100%	
Iver H. Breisjøberg	Rådgiver jordbruk	60%	
Ole Jørgen Gjems	Rådgiver skogbruk	70%	
Tor Christian Rød	Medarbeider skog	50%	Eksternt finansiert
		8 årsverk	



Foto: Fra kontorets fagtur til Kynna juni 2020.

Med bakgrunn i vedtatt innsparing i kommunene er antall ansatte redusert med 1, 2 årsverk fra 2019. Kontoret er driftet med redusert bemanning gjennom hele 2020, og omfatter fra 01.12.20 totalt 8 årsverk. I tillegg har kontoret totalt 0,6 årsverk med ekstern finansiering.

Samarbeidsavtalen mellom Åsnes og Våler

Avtale om interkommunalt landbrukskontor for Våler og Åsnes kommune ble inngått med virkning fra 01.01.14. Kontoret er administrativt plassert under kommunedirektøren i vertskommunen Våler.

Avtalen regulerer premissene for samarbeid, herunder kostnadsfordeling og lokalisering. Avtalen er tydelig på at virksomheten skal drives på basis av ønske om en best mulig forvaltning av de juridiske og økonomiske virkemidlene som er lagt til kommunene. I tillegg til at den skal være en aktiv aktør i arbeidet med å styrke den landbruksbaserte næringsutviklingen.

Gjennom samarbeidet skal landbrukskontoret sikres et større fagmiljø og lettere rekruttering av medarbeidere, og dermed skape en tjeneste til beste for næringa og kommunene selv.

Hvert år vedtas et samlet budsjett for de to kommunenes drift og tiltak. Driftsutgiftene er fordelt ut fra bla. totalt jordbruksareal, antall driftsenheter og antall landbrukseiendommer. Åsnes kommune betaler 2/3 av kontorets driftsutgifter og Våler 1/3.

Landbrukskontorets oppdrag og tjenesteproduksjon

Oppdraget er kommunal landbruksforvaltning, næringsutvikling og rådgiving. Landbrukskontoret utfører de lovpålagte oppgaver som vedrører produksjonstilskudd i jordbruket, jordbrukets miljøvirkemidler (Regionalt miljøprogram (RMP), Spesielle miljøtiltak i landbruket (SMIL)), velferdsordningene i landbruket, juridiske virkemidler, skogbruksoppgaver og førstelinjetjeneste for Innovasjon Norge. Videre deltar kontoret i kommunenes samfunns- og næringsutviklingsarbeid, herunder plansaker, strategiske næringsplaner og ulike temaplaner (eks. klima- og energiplaner). Det utføres veiledning overfor brukerne når det gjelder de ordninger kontoret forvalter.



Julekort fra landbrukskontoret for Våler og Åsnes 2020

Økonomiske resultater 2020

Tabell 15 viser kontorets årlige netto driftsutgifter i perioden 2014 – 2020. De tre første årene etter sammenslåing ble kostnadsfordelinga mellom de to kommunene justert etappevis. Fra 2017 fordeles kostnadene for hhv Åsnes og Våler 2/3 og 1/3.

	Åsnes	Våler	SUM LKVÅ
2014	3 860 000	2 832 000	6 692 000
2015	3 855 000	2 270 000	6 125 000
2016	3 910 000	1 960 000	5 870 000
2017	4 130 000	2 072 000	6 202 000
2018	4 381 000	2 200 000	6 581 000
2019	4 524 000	2 276 000	6 800 000
2020	4 000 000	2 000 000	6 000 000

Landbrukskontoret har siden sammenslåing hvert år driftet kontoret med god margin i hht budsjett. For 2020 er underforbruket på hele kr 930 000.-. Årsaken til dette er permisjoner og sykdom blant ansatte. Å arbeide med oppgaver på landbrukskontoret krever høg fagkompetanse og det er vanskelig å hente inn vikarer for kortere perioder. Konsekvensen er at oppgaver settes på vent/evnt ikke blir utført. Hvert år blir det også søkt om, og tildelt, tilskudd til aktiviteter som kurs, møter og prosjekt. I 2020 har denne aktiviteten måttet avlyses pga koronarestriksjoner og tilskudd er følgelig ikke mottatt.



Foto:
Vannpost satt
opp i 2020
ved Holsjøen/
Kynna.

Kommunal landbruksforvaltning

Lovforvaltning

Vedtaksmyndighet i saker etter jord-, skog-, og konsesjonsloven er lagt til kommunene.

Landbrukskontoret behandler de aller fleste saker administrativt etter delegert myndighet.

Kommunestyrene i Våler og Åsnes vedtok i 2014 likelydende retningslinjer for behandling av saker etter jord- og konsesjonsloven. De vedtok i tillegg i 2017 likelydende, veiledende satser for maksimal-pris på dyrket areal ved konsesjon. Retningslinjene brukes aktivt ved administrativ behandling av saker. Saker av prinsipiell karakter og saker som ikke omtales i retningslinjene tas opp politisk.

Tabell 12 viser antallet behandlede lovsaker innenfor jord- og konsesjonsloven i Åsnes og Våler i løpet av 2020. Gebyrinntekter i 2020 var kr 283 000.

Tabell 12: Antall behandlede lovsaker i 2020. Tall fra 2019 i parentes.

	Åsnes	Våler	Totalt
Delingssaker	24 (34)	20 (18)	44 (54)
Nydyrking	7 (19)	10 (1)	17 (20)
Konsesjonssaker	36 (45)	14 (15)	50 (61)
Andre saker	20 (15)	11 (10)	31 (25)

«Andre saker» i tabellen ovenfor er endring av vilkår satt i tidligere saker, fordeling av skogfond ved deling av eiendom, omdisponeringssaker, div klagesaker m.m.

Det er stor aktivitet på nydyrking i begge kommunene. Sommeren 2019 kom det endring i nydyrkingsforskriften. Nydyrking av myr er nå forbudt. Det skaper store utfordringer for en del dyrkingsprosjekter der små myrpartier inne i ellers gode dyrkingsfelter skaper vanskelig arrondering. Myrdyrkingsforbudet har gjort behandlingen av dyrkingssøknader vesentlig mer krevende ettersom kommunen har få muligheter til å dispensere fra forbudet. Det medfører store konsekvenser for muligheten til å dyrke mer jordbruksareal i vårt område.

I 2020 ble det totalt godkjent nydyrket 165 daa av omsøkt 206 daa.

Det er lite dyrket areal som omdisponeres etter jordloven. I 2020 ble det omdisponert totalt 15,8 daa fulldyrket jord til andre formål. Av dette gjaldt 11 daa omdisponering til skog.

Bruksrasjonaliseringen pågår for fullt. Fradeling av jord/skog og salg av tilleggsarealer utgjør største delen av de lovsakene som blir behandlet. Rasjonaliseringen fører til at gjennomsnittlig jordbruksareal pr driftsenhet øker jevnt og trutt, og ligger nå på ca 450 daa i begge kommunene.



Bruk av fres i forbindelse med nydyrking i Åsnes.

Egenerklæring om konsesjonsfrihet

Ved erverv av mindre eiendommer, som er under arealgrensa for konsesjon, må kjøperen fylle ut egenklæringsskjema for konsesjonsfrihet og sende kommunen eiendommen ligger i. Landbrukskontoret må kontrollere at skjemaet er korrekt utfylt og årsaken til konsesjonsfriheten.

Samtidig må det kontrolleres at hele eiendommen og alle eiendommens matrikelnumre er med på skjemaet, slik at det ikke oppstår en tilsiktet eller utilsiktet, ulovlig deling av eiendom.

Landbrukskontoret fører ny eier inn i matrikkelen, og kjøperen mottar melding så snart dette er gjort.

Først etter dette kan skjøte sendes inn for tinglysing slik at en eiendom formelt skifter hjemmelshaver/eier.

Landbrukskontoret har i 2020 (2019) utført slik konsesjonskontroll for totalt 341 (267) eiendomsoverdragelser.

Av disse er 230 (187) i Åsnes og 111 (80) i Våler.



Solør bidrar stort i den norske potetproduksjonen – vi har dyktige produsenter og et aktivt landbruksmiljø!

Tilskuddsforvaltning

Kommunene har forvaltningsansvaret for de fleste økonomiske virkemidler i landbruket slik de foreligger i jordbruksavtalen.

Ordningene er regelbundne og rettighetsbaserte. Arbeidet består i veiledning, saksbehandling, kontroll og klagebehandling. Korte frister, høye krav til nøyaktighet og store beløp til utbetaling, gjør at landbrukskontoret prioriterer disse sakene høyt.

Produksjonstilskudd i jordbruket

Produksjonstilskudd er en samlebetegnelse for flere tilskuddsordninger og omfatter tilskudd til husdyr, areal- og kulturlandskapstilskudd, tilskudd til dyr på beite, tilskudd til økologisk landbruk og avløsertilskudd ved ferie og fritid mv. Søknadene leveres og behandles elektronisk.

Tabell 1 viser beregnet produksjonstilskudd i løpet av 2020.

Tabell 1. Antall søknader og sum beregnet produksjonstilskudd inkl avløsning til ferie og fritid ved hovedomgangen i kroner 2020

	Antall søknader	Beregnet produksjonstilskudd
Åsnes	236	52 125 354
Våler	109	26 103 998
Totalt	345	78 229 352

Det elektroniske søknadssystem for produksjonstilskudd i jordbruket har ett søknadsskjema med to registreringsdatoer, og kun én utbetaling. Det betyr at det blir mindre arbeid med første registrering, men en større arbeidstopp ved andre søknadsregistrering.

Tabell 2. Utbetalinger av produksjonstilskudd

	Åsnes	Våler
2018	44 349 893	21 136 813
2019	49 401 977	24 074 189
2020	52 125 354	26 103 998

Kontroll og avkortinger

Minst 10% av den totale søkermassen skal trekkes ut til kontroll. Det skal da kontrolleres at opplysninger gitt i søknaden stemmer med den produksjonen som faktisk har vært. Ved feil eller mangler skal kommunen vurdere avkorting i produksjonstilskuddet. I 2020 ble det totalt avkortet kr 175 163,- for mangelfull eller manglende gjødslingsplan.

Dyrevelferd

Mattilsynet forvalter bl.a. dyrevernloven og følger opp dyrevelferden på gårdsbruk. Ved alvorlige brudd på bestemmelsene mottar kommunen kopi av Mattilsynets vedtak. Kommunen skal som følge av brudd på regelverket og når dyr er skadelidende, vurdere om det drives vanlig jordbruksproduksjon. Det ble foretatt avslag på søknad om produksjonstilskudd i to dyrevelferdssaker i 2020.

Velferdsordningene

Velferdsordningene omfatter avløsning ved sykdom og fødsel for jordbrukere.

Tabell 3 viser hvor mye tilskudd som er utbetalt i 2020

	Åsnes	Våler	Totalt
	Sum	Sum	Sum
Avløsning ved sykdom mv.	281 121	145 873	426 994

Tabell 3 viser innvilget innvilget tilskudd i 2020. Søknad om avløsertilskudd ved sykdom og fødsel mv. skal bidra til å dekke utgifter til avløsning når bonden ikke kan delta i gårdsdrifta på grunn av sykdom, graviditet, fødselspermisjon eller sjukt barn. Søknadene leveres og behandles elektronisk.

Regionalt miljøprogram (RMP) – tilskudd til generelle miljøtiltak

Regionalt miljøprogram for Innlandet gjelder for perioden 2019 - 2022. Hovedmålet med ordningen er at jordbruket i Innlandet skal opprettholde et variert og åpent kultur- og seterlandskap samt bevare og utvikle natur- og miljøverdiene gjennom aktiv skjøtsel og bruk av ressursgrunnlaget.

Jordbruket skal drives miljøvennlig og med god agronomi som tar vare på produksjonsgrunnlaget og reduserer forurensing og klimagassutslipp per produsert enhet.

Det ble utbetalt drøye 6 mill kr i RMP-tilskudd i 2020. Når det gjelder tilskudd til beitelag har det innkommet kun en søknad (Åsnes).

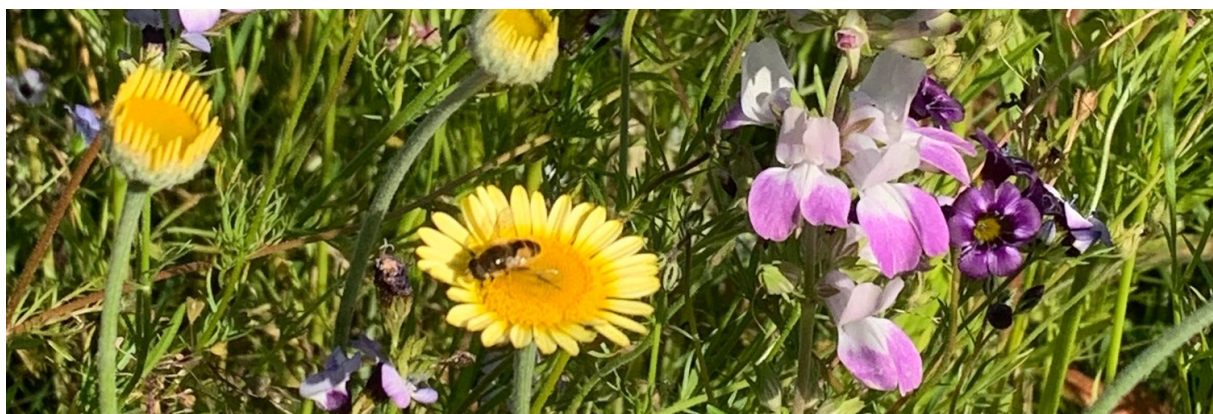
Følgende ordninger var nye i Hedmark i 2019:

- Skjøtsel av biologisk verdifulle arealer
- Soner for pollinerende insekter
- Skjøtsel av kulturhistoriske områder, dyrkingsfelt i fjellet
- Fangvekster sådd som underkultur i korn, oljevekster og belgvekster eller etter tidlig høsting av potet, grønnsaker eller rotvekster
- Fangdam, årlig tilskudd til for å ha fangdam på jordbruksareal
- Miljøavtale (gjelder bare nedslagsfelt til Stavsjøen i Ringsaker kommune)

Følgende ordning er ny i 2020: Fangvekster sådd etter høsting av korn

Tabell 4. Antall søknader og utbetalinger av RMP-tilskudd pr kommune, 2020. Tall for 2019 i parentes

	Antall søknader	Sum
Åsnes	145 (156)	3 844 838 (3 614 525)
Våler	67 (66)	2 239 481 (2 019 266)
Totalt	212 (222)	6 084 319 (5 633 791)



Tabell 5. Antall tiltak og utbetalinger av tilskudd innen det regionale miljøprogrammet i kroner, 2020
(NB: det kan være flere tiltak per søknad). Tall for 2019 i parentes

	Åsnes	Våler	Totalt
	Sum	Sum	Sum
Drift av beitelag	6 290 (7 480)	0 (0)	6 290 (7 480)
Kulturlandskap	5 390 (13 865)	5 405 (4 605)	10 795 (18 470)
Biologisk mangfold	54 370 (0)	67 130 (17 680)	121 500 (17 680)
Kulturminner og kulturmiljøer	52 000 (17 333)	52 000 (54 200)	104 000 (71 533)
Avrenning til vann	3 099 228 (3 060 767)	1 544 501 (1 473 831)	4 643 729 (4 534 598)
Utslipp til luft	487 260 (415 460)	454 935 (360 500)	942 195 (775 960)
Plantevern	140 300 (107 100)	115 510 (108 450)	255 810 (215 550)



Ingen jordarbeiding om høsten reduserer risikoen for avrenning og erosjon. Tilskudd til dette tiltaket er det desidert største i Åsnes og Våler.

Statistikken viser at årlige utbetalinger for produksjonstilskudd, velferdsordningene og RMP holder seg på et stabilt nivå til tross for at det blir færre aktive brukere. Dette skyldes at arealet fortsatt er i drift og at dyretallet øker per aktive husdyrbruker. Dette stemmer med trenden i resten av landet; det blir stadig færre, men større driftsenheter. Antall dekar dyrket mark ligger relativt stabilt på ca 146.000 daa. Gjennomsnittlig bruksstørrelse er nå på ca 450 dekar/driftsenhet.

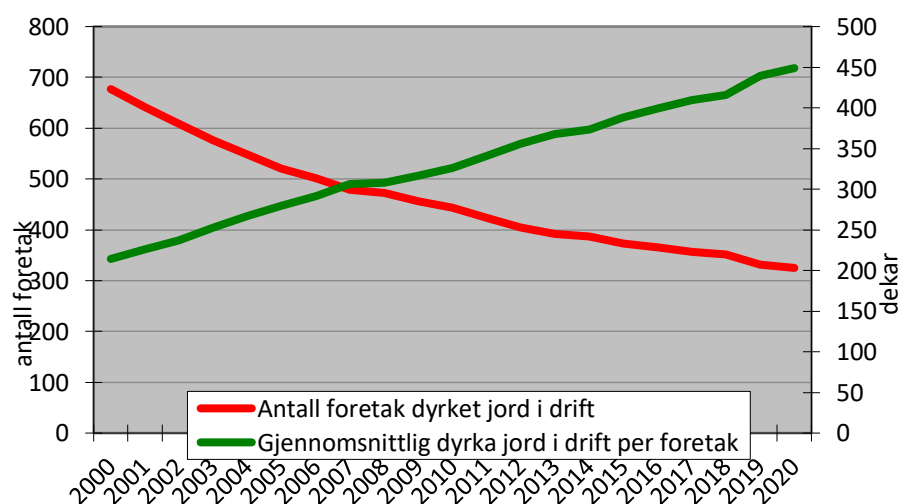


Fig. 1. Utvikling i antall driftsenheter og gjennomsnittlig areal pr. enhet i Våler/Åsnes fra 2000 til 2020

Kilde: Landbruksdirektoratet - Søknad produksjonstilskudd



Verdifullt kulturmiljø i Gravberget.

Spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL)

Formålet med SMIL-tilskuddet er å fremme natur- og kulturminneverdiene i jordbrukets kulturlandskap og redusere forurensningene fra jordbruket, utover det som kan forventes gjennom vanlig jordbruksdrift. Eksempler er hydrotekniske tiltak, fangdammer, skjøtsel/ istandsetting av gammel kulturmark, kulturminner (inkl. verneverdige bygninger), rydding og merking av stier.

SMIL-midlene er avsatt i jordbruksoppgjøret. Fylkesmannen fordeler midlene til kommunene på grunnlag av objektive kriterier (areal, driftsenheter og dyr på beite) og subjektive kriterier (behovsvurderinger, aktivitet og gjenstående midler).

Fordeling av SMIL-midler tar utgangspunkt i lokale politisk vedtatte tiltaksstrategier. Det ble i år vedtatt nye strategier for 2020 – 2023. Åsnes og Våler har felles strategi. I flere år har det vært mange søknader og behov for mer midler enn det vi har fått tildelt fra fylkesmannen.

Totaloversikt over SMIL-ordningen for de to kommunene i 2020, viser at det ble gitt tilsagn på 2 425 916 kr. Et tilsagn på dette nivået hadde det ikke vært mulig å gi basert bare på den opprinnelige tildelingen, som var på 1 560 000 kr. Inndratte midler i 2020 var imidlertid på vel 866 000 kr, og disse ble brukt opp. På det viset ble de aller fleste SMIL-søknadene i 2020 behandlet, og det ligger kun igjen 2 søknader fra 2020 som ikke har fått innvilget tilskudd fra SMIL-ordningen. Disse søknadene kom inn seint på året.

Tabell 6 viser antall søknader og hvor mye tilskudd som er innvilget i 2020. Summen til fordeling består av tildelte midler for 2020 og inndratte midler fra prosjekter som ikke har blitt realisert.

Tabell 6. Antall søknader og innvilget tilskudd til spesielle miljøtiltak i kroner, 2020.

	Åsnes		Våler		Totalt	
	Ant	Sum	Ant	Sum	Ant	Sum
SMIL 2019	8	1 292 686	12	1 417 188	20	2 709 874
SMIL 2020	15	1 159 650	9	1 219 000	24	2 378 650

I Våler var det 3 søknader under tema kulturlandskapstiltak, der alle omhandlet bygninger, og 6 søknader under tema forurensningstiltak, der de fleste gikk på utbedring eller oppgradering av hydrotekniske tiltak. Det ble innvilget 789 000 kr til kulturlandskapstiltak og 430 000 kr til forurensningstiltak.

I Åsnes var det 6 søknader under tema kulturlandskap, der 5 omhandlet bygninger og 1 restaurering av innmarksbeite. Det var 9 søknader under tema forurensningstiltak, hvorav de fleste gikk på utbedring eller oppgradering av hydrotekniske tiltak. Det ble innvilget 728 650 kr til kulturlandskaps-tiltak og 431 000 kr til forurensningstiltak.

I sum for de to kommunene ble det i 2020 innvilget 1 517 650 kr til kulturlandskapstiltak og 861 000 kr til forurensningstiltak. Det ble ikke innvilget tilskudd til planleggings- eller tilretteleggingsprosjekter.

Selv om det var flere søknader under tema forurensningstiltak enn kulturlandskapstiltak, var kulturlandskapstiltakene gjennomgående dyrere, noe som henger sammen med at det i hovedsak dreide seg om bygningsprosjekter.

Det har ikke vært kapasitet til å dra i gang planleggings- og områdetiltak i 2020. Det kreves organisering og «markarbeid» fra landbrukskontoret for å rigge slike prosjekter.

Prioritering og fordeling av midler for 2020 fremkommer i tabell 7. Tabellen viser at det er tilskudd til verneverdige bygninger og hydrotekniske tiltak som fikk mest av SMIL-midlene i 2020.

Tabell 7. Totalt antall søknader, antall innvilget og innvilget SMIL-tilskudd etter formål i kroner, 2020.

	Verneverdige bygninger			Hydrotekniske tiltak			Innmarksbeite Biologisk mangfold			Turstier/fellestiltak		
	Søk	Ant	Tilskudd	Søk	Ant	Tilskudd	Søk	Ant	Tilskudd	Søk	Ant	Tilskudd
Åsnes	6	6	703 650	9	9	431 000	1	1	25 000			
Våler	5	3	789 000	6	6	430 000						
Sum	11	9	1 492 650	15	15	861 000	1	1	25 000			

Av tilgjengelige ressurser til SMIL-ordningen har kommunene dette året bruk omtrent halvparten hver. Det samme gjelder intern fordeling av tilskudd til verneverdige bygninger og hydrotekniske tiltak. Våler har større aktivitet til etablering av innmarksbeiter i tidligere beiteområder. Ellers oppleves en jamn tilgang av søknader om midler til verneverdige bygninger, hydrotekniske tiltak og innmarksbeiter i de to kommunene. Det er gjennomgående god kvalitet på søknader, spesielt for verneverdige bygninger.

Utvalgte kulturlandskap

Utvalgte kulturlandskap (UKL) i jordbruket er nasjonal satsing for å ivareta et representativt utvalg av verdifulle norske jordbrukslandskap gjennom langsiktig, frivillig samarbeid mellom det offentlige og grunneiere/rettighetshavere. Landbruksdirektoratet koordinerer arbeidet, i nært samarbeid med Miljødirektoratet og Riksantikvaren og med regional landbruks-, natur- og kulturminneforvaltning, kommunen, grunneiere og landbruksforetak. På regionalt nivå er Fylkesmannen koordinator for arbeidet. Fra og med 2020 har kommunene overtatt ansvaret for forvaltningen av områdene.

I Innlandet har vi seks utvalgte kulturlandskap:

- Vangrøftdalen-Kjurrudalen i Os
- Nordherad i Vågå
- Helgøya i Ringsaker
- Stølsvidda i Nord-Aurdal og Vestre Slidre
- Finnskogen i Våler, Åsnes, Grue og Kongsvinger
- Gran (Granavollen-Tingelstad-Røykenvik) i Gran

Grenseområdet i nordre Värmland og østre Hedmark kalles for Finnskogen etter finske innvandrere. Skogfinnene bosatte seg på små torp her på 1500- og 1600-tallet og drev svedjebruk ved å dyrke rug på brent granskogsmark. Senere tok ordinær jordbruksdrift med slått, husdyrbeite og åkerbruk, kombinert med skogsarbeid, over som levebrød. De mest artsrike naturtypene finnes ved torpene, som ligger spredt i skogslandskapet.

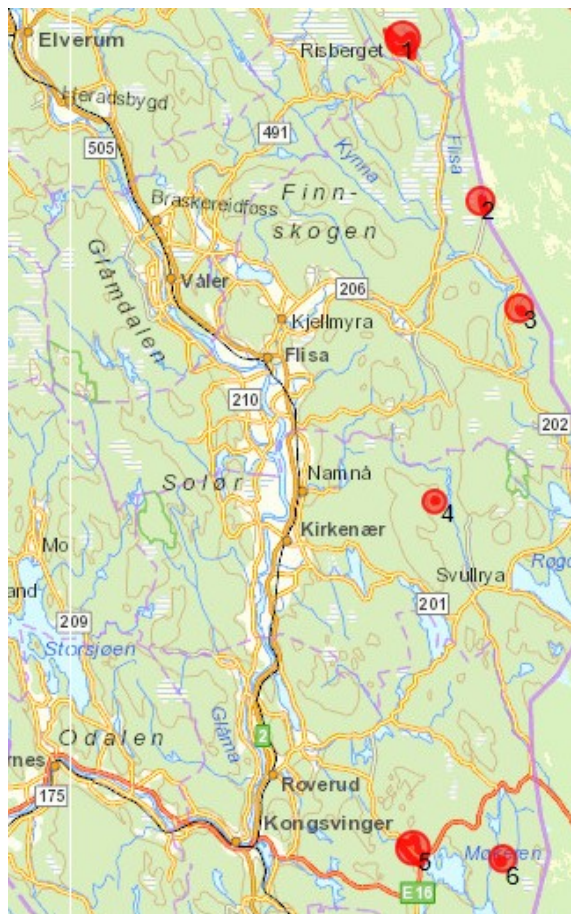
Finnskogen har en rik immateriell kulturarv i skogfinsk språk, person- og stedsnavn, folketro og tradisjoner knyttet til drift og håndverk.

Det utvalgte kulturlandskapet på Finnskogen omfatter områdene

1. Gravberget
2. Possåsen
3. Furuberget
4. Hytjanstorpet
5. Jammerdal
6. Abborhøgda

Det er Landbrukskontoret for Våler og Åsnes som forvalter tilskuddsordningen for det utvalgte kulturlandskapet på vegne av de fire kommunene som er berørt (Våler, Åsnes, Grue og Kongsvinger).

Det blir årlig gitt en budsjetttramme for bruk i de utvalgte kulturlandskapene. Den fastsatte rammen for UKL Finnskogen hadde i 2020 en ramme på 1.000.000 kr. Midlene ble brukt opp.



To av UKL Finnskogens utvalgte områder. Posåsen beliggende helt inntil svenskegrensen i Åsnes og Gravberget med sin særegne historie, Våler.

Sensommerkveld i Gravberget

UKL Finnskogen og DNT Finnskogen og Omegn-Solør arrangerte siste søndagen i august «Sensommerkveld i Gravberget». Gravberget er det nordligste av seks områder som inngår i UKL Finnskogen. Hele arrangementet foregikk utendørs, både på grunn av koronapandemien og fordi det er mye interessant å se på i kulturlandskapet.

Det startet med vandring med utgangspunkt i Gravberget gård. Kjentmann Jan Sverre Moen fortalte historien om bygninger og plasser etter hvert som deltagerne passerte gamle skolebygninger, boplasser og andre kulturminner. Hilde Håkensmoen fra DNT tok frem historien fra nyere tid. Sol Olastuen fortalte historier knyttet til sagn og overleverte fortellinger fra området. På gården Olastuen ble deltakerne ønsket velkommen av eierne Anders og Sol Olastuen, som sammen med resten av familien åpnet opp gården for besøk og friluftskonsert. Samtlige førte deltakere ble servert lapskaus, kaffe og kaker før den kjente visesangeren Tor Karseth på sin lune måte tok oss med gjennom fortellinger og viser fra Hedmarken. Med en ramme av kuer på innmarksbeiter og aftensol ble dette en vakker avslutning på sensommerkvelden i Gravberget.

Dette var det eneste arrangementet i regi Utvalgte kulturlandskap Finnskogen i 2020.



Stemningsfull avslutning på en fin sensommerkveld i Gravbergets kulturlandskap.

Tilskudd til drenering på dyrka mark

Tilskudd til drenering ble gjeninnført etter jordbruksforhandlingene i 2013. Drenering reduserer faren avrenning til vassdrag ved at den tilførte gjødsla blir tatt opp og utnyttet bedre av plantene. Godt drenert jord slipper ut mindre lystgass enn vassjuk jord. Tilskudd blir gitt til areal som har vært drenert tidligere, bortsett fra planert areal som kan få tilskudd sjøl om det ikke er grøftet før. Systematisk grøfting, usystematisk grøfting, omgraving av myr samt profilering for å lede bort overflatevann inngår i ordningen.

Tilskuddssatsen er kr 2 000 per daa og kr 30 per meter grøft for annen grøfting . Det koster om lag kr 5-10 000 per daa å grøfte, avhengig av dreneringsmetode og forholdene på jorden.

Tabell 11 viser hvor mye som er innvilget til drenering i Åsnes og Våler de siste tre årene. I 2020 var det 21 søknader fordelt med 11 for Våler og 10 for Åsnes. Drenering er et viktig klimatiltak.

Tabell 11: Bevilgninger av tilskudd til drenering på dyrka mark, 2018-2020.

		2018		2019		2020	
		Ant daa	Bevilget	Ant daa	Bevilget	Ant daa	Bevilget
Åsnes		163	385 100	360	820 500	187	395 740
Våler		321	667 500	228	544 500	352	740 000
SUM		484	1 052 600	588	1 365 000	452	1 135 740
Antall meter usystematisk:	Åsnes	1970 m		2600 m		3103 m	
	Våler	850 m		952 m		4895 m	



Grøfting med rådalshjul er effektivt på steinfri jord i Solør!

Tilskudd til tiltak i beiteområder

Tilskuddsmidlene kan benyttes til investeringer i faste installasjoner og annet utstyr knyttet til beitebruk, samt tidsavgrensede planleggings- og tilretteleggingsprosjekter. Investeringer knyttet til teknologi f.eks radiobjeller gis tilskudd.

	Åsnes		Våler		Totalt	
	Ant	Sum	Ant	Sum	Ant	Sum
Tilskudd til tiltak i beiteområder	0	0	1	45 000	1	45 000
Sum 2020	0	0	1	45000	1	45 000



Telemarkskyr på innmarksbeite i Våler. Telemarksfe er Norges eldste storferase. Foto Erik Fleischer.

Forvaltningskontroll

Fylkesmannen foretar tilsyn av kommunens arbeid. Landbrukskontoret hadde forvaltningskontroll i 2020 vedrørende Produksjons- og avløsertilskuddsordningene samt Regionalt miljøprogram (RMP).

Det må påregnes forvaltningskontroller og undersøkelser av kommunens arbeid på ulike ansvarsområder framover. Kontrollene er konstruktive og nyttige både for kommunen og tilsynsmyndigheten

Skogbruk

Nærings- og miljøtiltak i skogbruket (NMSK)

Tabell 8 viser at det totalt ble utbetalt i overkant av 2,0 mill kroner i NMSK-midler fordelt på 325 søknader. I 2020 ble det prioritert å gi støtte til skogkulturtiltakene markberedning og ungsogpleie. Aktivitetsnivået var høyt i begge kommunene

Skogbruksplanlegging

Ingen nye skogbruksplaner er planlagt etter fellesprosjektet med Elverum og Våler som ble ferdig i 2019. Det var ingen pågående skogbruksplanprosjekter for Åsnes i 2020. Neste prosjekt Åsnes Syd-Østre vil tidligst starte opp i 2023, og trolig som et fellesprosjekt med Grue kommune.

Tabell 8: Antall søknader og utbetalt nærings- og miljøtilskudd i skogbruket i kroner, 2020.

	Åsnes		Våler		Totalt	
	Ant	Sum	Ant	Sum	Ant	Sum
Nærings- og miljøtilskudd i skogbruket (NMSK)	218	1 507 642	107	546 063	325	2 053 705

Tilskudd til skogsvegbygging 2020

Aktiviteten på nybygging og ombygging, samt punktutbedring (snuplasser og bruer) av skogsbilveg i Våler og Åsnes har over tid bygget seg opp og har holdt seg på et høyt nivå. Det ble for 2020 gjennomført et fellesprosjekt for Glåmdalskommunene med tilstandsregistreringer av 90 stk. skogsvegbruer i regionen, ca. 10 % av disse lå i Våler og Åsnes. Det er igangsatt en videreføring av dette tilstandsregistrerings arbeidet på skogsvegbruer til også å gjelder kulverter i 2021. For 2020 ble det innvilget kr 1 806 825,- i tilskudd til 16 vegprosjekter. Det vil i 2021 være viktig å fortsette arbeidet for økt aktivitet innen nybygging og ombygginger, samt punktutbedring av skogsbilvegene. Dette for å møte utfordringene med tyngre og mer rasjonell tømmer transport hele året.

Tabell 9: Antall søknader og innvilgning av tilskudd til vegbygging i kroner, 2020.

	Åsnes		Våler		Totalt	
	Ant	Sum	Ant	Sum	Ant	Sum
Tilskudd til vegbygging	11	942 600	5	864 225	16	1 806 825





Foto: Tore Holaker

Tilskudd til klimatiltak i skogbruket

I statsbudsjettet for 2020 ble det på landsbasis bevilget kr. 24,5 mill. til to klimatiltak i skog; gjødsling av skog og tettere planting etter hogst. Begge tiltak gir økt CO₂-fangst og er en oppfølging av stortingsmelding om norsk klimapolitikk og det etterfølgende klimaforliket.

Det har i 2020 vært stor interesse blant skogeiere i Våler og Åsnes for disse ordningene.

Tabell 10 viser utbetalt klimatilskudd.

Tabell 10: Utbetalt tilskudd til klimatiltak i skogbruket i kroner, 2020.

	Åsnes	Våler	Totalt
Tettere planting	350 072	448 764	798 836
Gjødsling	410 473	268 712	679 185
SUM	760 545	717 476	1 478 021

Ekstraordinært tilskudd på grunn av COVID-19 til opprettholdelse av hogstaktivitet og vårplanting

Det ble i 2020 gitt en ekstra bevilgning fra landbruks- og matdepartementet for å avhjelpe negative konsekvenser i skogbruket som følge av utbruddet av Covid-19. Det kunne gis tilskudd for helmekaniserte drifter med høye driftskostnader med inntil 75 % for den delen av driftskostnaden som overstiger kr. 160/fm³, begrenset oppad til 120 kr./fm³. Det ble også gitt et ekstraordinært tilskudd til skogplanting på inntil kr. 1,30,- pr. utsatt plante. Dette ble utbetalt til skogeiere som plantet selv, eller entreprenører som sto for plantearbeidet.

Tabell 11: Utbetalt Covid-19 tilskudd til drift-hogstaktivitet og vårplanting for skogbruket i kroner, 2020.

	Åsnes	Våler	Totalt
Driftstilskudd for opprettholde hogst NMSK	198 453	116 832	315 285
Vårplanting NMSK (direkte til skogeiere)	53.430	30.277	83.707
Vårplanting NMSK (til entreprenørene)	376.909	515.996	892.905
SUM	628.792	663.105	1.291.897

Landbrukskontoret sine oppgaver innenfor skogbruk er knyttet til den langsiktige forvaltningen av skog som ressurs og lønnsom næringsvirksomhet.

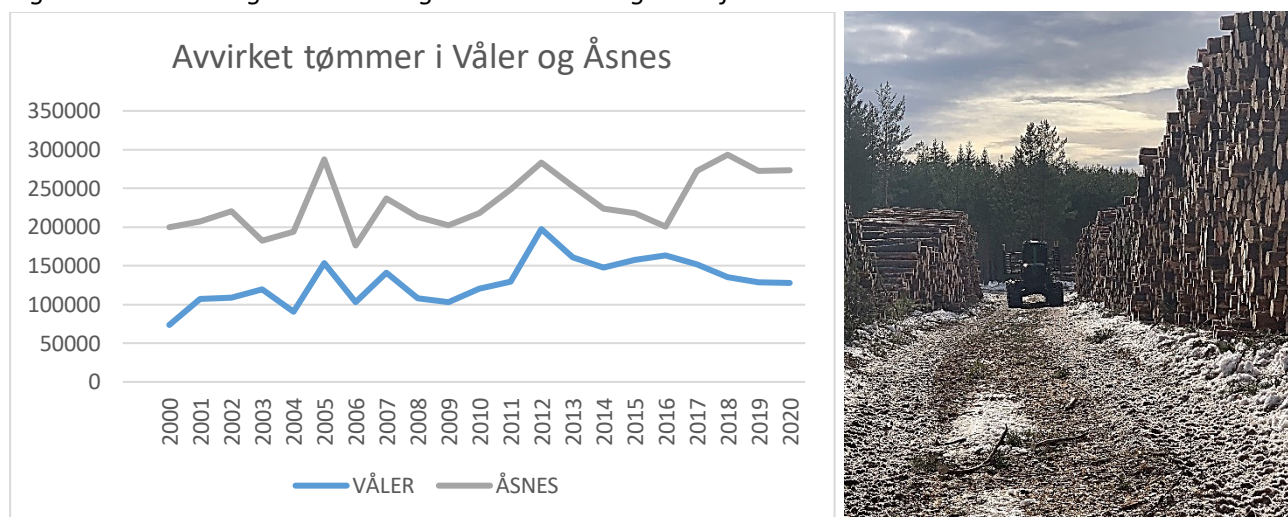
Landbrukskontoret skal stimulere til økt skogproduksjon, økt bruk av trevirke som bygningsmateriale og til produksjon av bioenergi. Det er også et viktig mål å bidra til en infrastruktur som kan sikre en effektiv og lønnsom hogst, samtidig som næringen tar hensyn til miljøet. Vi gir veiledning og bistand til skogeiere på områder som landbruksveier, skog og klima, skogskader, bioenergi, skogskjøtsel og miljøspørsmål. Andre arbeidsområder er koordinering av skogbruksplanleggingen i regionen, forvaltning av skogfondsordningen, tilskuddsforvaltning og kontrolloppgaver.

Skogfondsordningen er en stor oppgave, og landbrukskontoret behandler 1200-1300 bilag årlig med godkjenning og lovpålagt kontroll av utførte tiltak. Minimum 5 % av skogfondrefusjoner skal kontrolleres i felt.

Det har i 2020 vært en høy aktivitet i skogene i Solør. Avvirket og omsatt skogsvirke i kommunene Åsnes og Våler ligger på samme nivå som i 2019 på 401.000 m³.

Førstehåndsverdien på omsatt virke i de to kommunene ligger i 2020 på ca kr 160 mill.

Figur 2 viser utviklingen i avvirkningsnivået i Åsnes og Våler fra 2000 til 2020.



På skogkultursiden har det vært meget høy aktivitet. Vi ser en gledelig økning i både antall utsatte planter, antall dekar markberedning og antall dekar utført ungskogpleie. Det ble i 2020 bevilget ekstra midler til planting i forbindelse med Korona-pandemien. Dette har nok medvirket til de gode plantetallene.

Antall utsatte planter

	2017	2018	2019	2020
	Antall	Antall	Antall	Antall
Åsnes	635.000	573.000	1.170.900	829.000
Våler	609.076	493.950	324.015	917.000
Sum	1.244.076	1.066.950	1.494.915	1.746.000

Antall dekar markberedning

	2017	2018	2019	2020
	Dekar	Dekar	Dekar	Dekar
Åsnes	1.501	2.876	3.274	4.902
Våler	1.523	2.549	2.481	2.640
Sum	3.024	5.425	5.755	7.542

Antall dekar ungskogpleie

	2017	2018	2019	2020
	Dekar	Dekar	Dekar	Dekar
Åsnes	7.513	5.719	7.559	10.228
Våler	3.272	3.092	3.026	3.291
Sum	10.785	8.811	10.585	13.519



Vi ser en gledelig økning i både antall utsatte planter, antall dekar markberedning og antall dekar utført ungskogpleie. Det ble i 2020 bevilget ekstra midler til planting i forbindelse med Korona-pandemien. Dette har nok medvirket til de gode plantetallene.

Viltforvaltning

Kommunens ansvar for jakt, felling og fangst:

Kommunen skal:

- arrangere jegerprøveeksamen. Se forskrift om utøvelse av jakt, felling og fangst § 10.
- samarbeide med grunneiere om organisering av utmarka. Se viltloven §§ 37 og 38.
- påse at jakta organiseres og utøves forsvarlig i sameier. Se viltlovens § 29.
- uttale seg om regulering av småviltjakt i statsallmenning. Se fjelloven § 23.
- behandle søknader om skadefelling av viltarter som gjør skade. Se forskrift om felling av skadegjørende vilt, kapittel 2, liste B.
- behandle søknader om skadefelling av viltarter som vesentlig reduserer andre viltarters reproduksjon. Se forskrift om felling av skadegjørende vilt, kapittel 3.

Skutt elg siste 4 år

	2017	2018	2019	2020
	Antall	Antall	Antall	Antall
Åsnes	266	262	268	275
Våler	170	171	148	146
Sum	436	433	416	421

Skutt hjort siste 4 år

	2017	2018	2019	2020
	Antall	Antall	Antall	Antall
Åsnes	3	6	7	5
Våler	2	2	4	2
Sum	5	8	11	7

Skutt rådyr siste 4 år

	2017	2018	2019	2020
	Antall	Antall	Antall	Antall
Åsnes	133	130	137	152
Våler	58	72	66	71
Sum	191	202	203	223

Forvaltningsområder elg

VÅLER	Areal daa	Omsøkt kvote 2020	Felt elg	Fellings- prosent
Bergesiden jaktvald	102 251	50	36	72
Rud-Nordaberget Elgvald	74 266	38	33	87
Våler Midtre Elgforvaltning	197 904	70	64	91
Risberget Vilt- og utmarkslag SA	80 825	20	13	65
Sum	455 246	178	146	

ÅSNES	Areal daa	Omsøkt kvote 2020	Felt elg	Fellings- prosent
Vestmarka Viltstellområde	129 609	56	48	86
Åsnes Finnskog Driftsplanområde	245 100	90	69	77
Hof Finnskog Driftsplanområde	159 050	53	53	100
Åsnes Nordre Driftsplanområde	292 985	120	105	88
Sum	826 744	319	275	



Forvaltningsområder hjort

VÅLER	Areal daa	Omsøkt kvote 2020	Felt hjort	Fellings- prosent
Gravberget hjortevald	214 510	8	0	0
Bergesiden elgforvaltning	102 261	6	2	33
Våler Vestre Utmarkslag	65 906	4	0	0
Sum	382 667	18	2	

ÅSNES	Areal daa	Omsøkt kvote 2020	Felt hjort	Fellings- prosent
Vestmarka Viltstellområde	129 609	5	2	40
Åsnes og Våler østre hjortevald	975 864	35	3	9
Sum	1 105 473	40	5	



Villsvin

Det observeres stadig oftere villsvin i våre kommuner. Villsvin er en uønsket art i Norge og det arbeides med å få organisert grunneierne som sitter med jaktretten for villsvin. Dette for å tilrettelegge for mer effektiv jakt og større jaktbare områder.

Landbrukskontoret ønsker tilbakemelding på observasjoner av villsvin og felte dyr.

På bakgrunn av mottatt informasjon har vi laget følgende oversikt:

VÅLER	2020
Felte villsvin	7

ÅSNES	2020
Felte villsvin	7



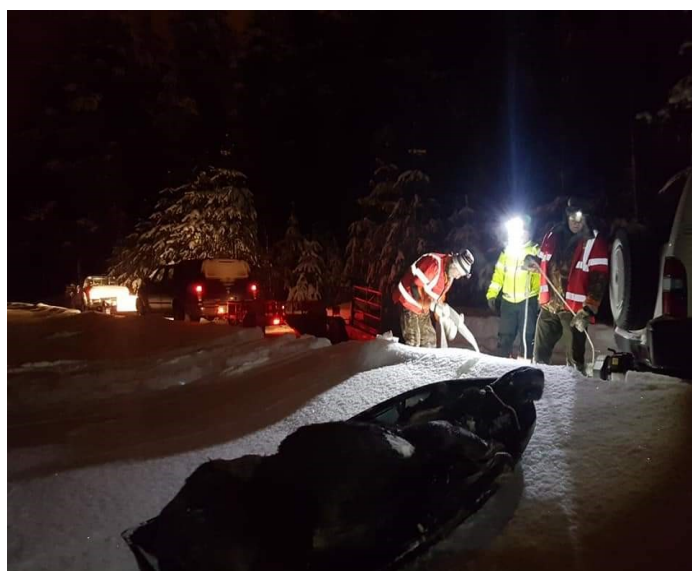
Fallvilt

Landbrukskontoret har egne fallviltgrupper for Våler og Åsnes. Fallviltmannskapet er kommunenes ettersøkspersoner for skadet vilt, fallvilt og skadegjørende hjortevilt og rykker ut på kort varsel når som helst på døgnet for å utføre nødvendig ettersøk, foreta eventuell avliving og ivareta verdiene av viltet.

VÅLER 2020 (2019)	Påkjørt av bil	Påkjørt av tog	Sykdom, skade	Sum oppdrag 2020	(Sum oppdrag 2019)
Elg	2	0	7	9	28
Rådyr	38	0	8	46	65
Hjort	1	0	0	1	0
Villsvin	0	0	1	1	0
Rev	0	0	0	0	1
Sum	41	0	16	57	94

ÅSNES 2020 (2019)	Påkjørt av bil	Påkjørt av tog	Sykdom, skade	Sum oppdrag 2020	(Sum oppdrag 2019)
Elg	7	0	7	14	28
Rådyr	49	0	6	55	83
Hjort	0	0	0	0	0
Villsvin	1	0	0	1	0
Oter	0	0	0	0	1
Sum	57	0	13	70	112

Mer statistikk for fallvilt finnes på: www.hjorteviltregisteret.no



Hjortevilt som blir skadd eller dør av andre årsaker enn ordinær jakt går under samlebetegnelsen fallvilt. Håndtering av fallvilt er en kommunal oppgave. Åsnes og Våler løser dette ved å ha en egne kommunale fallviltgrupper. Disse består av svært dyktige og erfarne jegere og som stiller opp når på døgnet det f.eks. har vært ulykke med påkjørsel. Fallviltgruppene må disponere godkjente ettersøkshunder.

Rovviltutvalget for Åsnes og Våler

Rovviltutvalget er et rådgivende utvalg for kommunenes rovviltforvaltning. Alle prinsipielle saker skal legges fram for utvalget for uttalelse. Utvalget skal være er høringsorgan i rovviltspørsmål og vurdere og diskutere forslag til forskrifts- og lovendringer samt gi uttalelse til næringskomite/administrasjon.

Rovviltutvalget skal være et bindeledd mellom ulike interessegrupper og kommunens rovviltforvaltning. Utvalget tar imot og behandler innspill i rovdyrspørsmål, og eventuelt fremmer saker for næringskomite. De politiske representantene sitter i 4 år og følger valgåret. De øvrige representantene sitter den perioden organisasjonene selv bestemmer.

Rovviltutvalgets sammensetning 2019-2023:

Politisk representant fra MPT-utvalget i Våler:	Kristian Noer
Pol. repr. for Utvalg for samfunnsutvikling i Åsnes:	Jon Håkon Kvesethberget
Våler østre Utmarkslag:	Frank Korntorp
Våler vestre Utmarkslag:	Ole Håkon Venstad
Vestsiden viltstellområde (Åsnes vestsida):	Kjetil Aandstad
Åsnes Øst viltstellområder:	Tore Christensen
Våler Bondelag:	Kai Østeberg
Åsnes og Hof bondelag:	Erik Hammer
Våler jakt- og fiskerforening:	Johnny Nymoen
Åsnes jakt- og fiskerforening:	Lars Kristian Kjellgren

Veterinærvaktordningen for Solør (Grue, Åsnes og Våler)

Landbrukskontoret administrerer veterinærvaktordningen for Solør. Ordningen skal sikre at det i kommunal/interkommunal regi er etablert klinisk vakt med tilgang på veterinærer i alle deler av landet slik at nødvendig veterinærhjelp kan skaffes utenom ordinær arbeidstid.

Vakttелефон for Solør er: 474 89 966

Landbruksvikarordningen i Våler kommune

Våler kommune har hatt fast ansatt landbruksvikar i sammenhengende drift i 30 år. Tjenesten har betydd spesielt mye for husdyrbrukere, men også planteprodusenter har gjort seg nytte av den. Landbruksvikaren rykker ut når det oppstår akutte situasjoner med dyrehelse, sykdom og dødsfall eller andre livskriser hos gardbruker.

Landbruksvikarordningen har vært en 24/7-tjeneste og har de siste 23 årene vært betjent av Erik Fleischer. Han har med sin evne til å se gardbrukeren som medmenneske bidratt til trygghet for både mennesker og dyr. Erik er en allsidig person som har utført et helhetlig og kvalitetsmessig godt håndtverk. Dette har betydd mye for landbruket i Våler kommune og det rettes en stor takk for innsatsen.

De siste årene har det vært et avtalefestet samarbeid med Landbrukstjenester Øst for landbruksvikarordningen. Landbruksvikarordningen er gjennom kommunalt innsparingsvedtak avsluttet fra 01.01.21



Investeringsvirkemidlene fra Innovasjon Norge

Innovasjon Norge har ulike støtteordninger både til tradisjonelt landbruk og tilleggsnæring. Kommunen er førstelinjen for disse tjenestene. Det er også støtteordninger til bioenergianlegg. Regionalt næringsprogram for Innlandet (2019-2022) styrer bruken av investerings- og bedriftsutviklingsmidlene i landbruket, samt at det gir føringer for bruken av Utrednings- og tilretteleggingsmidlene.

Det har vært jevn investeringsvilje i landbruket i Åsnes og Våler de siste årene. Tabell 14 viser innvilget tilskudd de siste fem år til tradisjonelt landbruk.

Det er få søknader om tilskudd til bygdeutvikling som eks. Inn på Tunet, lokalprodusert mat og reiselivssatsinger.

Tabell 14: Innvilget tilskudd i kroner til tradisjonelt landbruk av bygdeutviklingsmidler, 2016–2020
Innvilget tilskudd til tradisjonelt landbruk av landbruksmidler 2016-2020

Tilsagn	2016		2017		2018		2019		2020	
	Antall	Tilskudd	Antall	Tilskudd	Antall	Tilskudd	Antall	Tilskudd	Ant	Tilskudd
Våler	1	580 000	2	1 140 000	2	1 190 000		720 000		0
Åsnes	6	1 920 000	4	905 000	5	2 820 000		820 000		3 425 000
SUM	7	2 500 000	6	2 045 000	7	4 010 000		1 540 000		3 425 000

Innvilget tilskudd bioenergi 2016-2020

Tilsagn	2016		2017		2018		2019		2020	
	Antall	Tilskudd	Antall	Tilskudd	Antall	Tilskudd	Antall	Tilskudd	Ant	Tilskudd
Våler			1	125 000	3	2 105 000		1 650 000		1 235 000
Åsnes	2	400 000	4	1 477 000	4	1 555 000		1 730 000		1 615 000
SUM	2	400 000	5	1 602 000	7	3 660 000		3 380 000		2 850 000

*Endelige tall for 2019 er ikke tilgjengelig.



- **Investerings- og bedriftsutviklingsmidlene, IBU-midlene**
- **Utrednings- og tilretteleggingsmidlene, UT-midlene**



Fagmøter og kurs i regi av landbrukskontoret

Det søkes eksterne midler til å arrangere fagmøter innen jord, skog og utmark. Målet er økt kompetanse i næringa samt å tilrettelegge for møteplasser som er viktig for utvikling av primærnæringene. På grunn av korona-pandemien så har vi dessverre ikke kunnet gjennomføre planlagte arrangement i 2020.

Kontaktutvalg

Våler og Åsnes har felles kontaktutvalg for både skogbruk og jordbruk.

Hensikten med kontaktutvalg er å sikre god dialog og brukermedvirkning fra næringen. Formålet er at det skal styrke samhandlingen mellom den offentlige forvaltningen og næringen representert ved ulike brukergrupper. Utvalget skal være et forum for utveksling av kunnskap, meninger og nye ideer, under målsettingen om å bidra til positiv utvikling av jord- og skognæringen i øvre Solør.

Selv om utvalgene har en rådgivende funksjon er det nyttig med politisk representasjon fra Våler og Åsnes, dette blant annet for å sikre forankringen til politisk nivå.

Vanligvis avholdes det to møter pr år, tidlig vår og høst, i det enkelte utvalget.

Kontaktutvalg for skogbruk fastsetter det årlige budsjettet for bruk av rentemidler fra skogfondet. En annen viktig oppgave er å planlegge og gjennomføre en årlig skogdag.

Kontaktutvalg for skogbruk:

- Glommen Mjøsen Skog SA
- Glommen Mjøsen Skog region Solør
- SB Skog
- Stora Enso
- Statskog
- Norskog/Nortømmer
- Solør vgs. Avd. Sønsterud
- Åsnes Kommuneskoger KF
- Våler Kommuneskog
- Våler kommune, politisk repr.
- Åsnes kommune, politisk repr.
- Landbrukskontoret for Våler og Åsnes

Kontaktutvalg for jordbruk:

- Hof Bondelag
- Åsnes Bondelag
- Våler Bondelag
- Solør Økologiske landbrukslag
- Braskereidfoss kornsilo
- Fiskå Mølle og kornsilo Flisa
- Solør Grønt AS
- Norsk Landbruksrådgiving Øst
- Åsnes kommune, politisk repr.
- Våler kommune, politisk repr.
- Landbrukskontoret for Våler og Åsnes

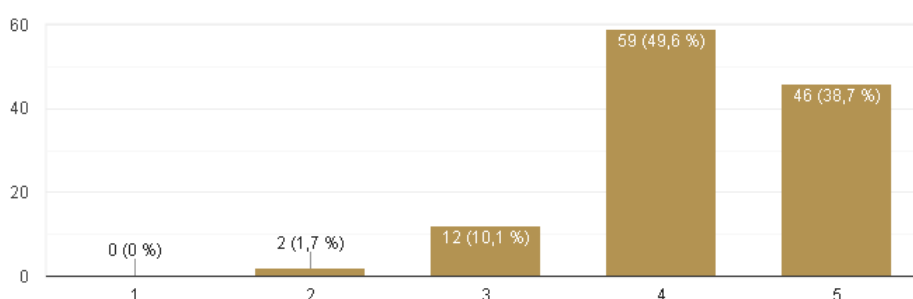
Brukerundersøkelse

Det er gjennomført brukerundersøkelse i 2015, 2016 og 2019. I 2019 mottok vi 119 svar. 88,3% svarer at de er fornøyd eller svært fornøyd med landbrukskontoret.

Hensikten med undersøkelsen er å levere så gode tjenester som mulig til våre brukere. Det er viktig å vite hva brukerne mener om kvaliteten på tjenestene fra landbrukskontoret. I tillegg kartlegger vi behov for kompetanse.

Hvor fornøyd er du totalt sett med landbrukskontoret?

119 svar



1 = Svært misfornøyd, 5 = Svært fornøyd

Informasjon

Brukerundersøkelsen gjennomført i 2019 viser at bønder, skogeiere m.fl. er svært fornøyd med informasjonen fra landbruksforvaltningen i kommunene Åsnes og Våler.

Hjemmeside

Landbrukskontoret for Våler og Åsnes har egen hjemmeside under Våler kommunes hjemmeside: <https://www.vaaler-he.kommune.no/tjenestetilbud/landbruk/>. Det er også lenket til denne siden fra Åsnes kommunes hjemmeside.

Siden brukes til informasjon om møter og aktiviteter, samt informasjon om ulike ordninger og tidsfrister gjennom året.

Facebook

Kontoret har egen Facebook-side: <https://www.facebook.com/solorbonden>

Sosiale medier når ut til stadig flere. Kontoret vil derfor benytte Facebook til å spre informasjon i tillegg til hjemmesiden. Hovedsakelig vil samme informasjon legges ut på begge steder, men Facebook kan i tillegg brukes til å dele aktuelle nyhetssaker og videoklipp fra andre medier.

SMS-varsling

Landbrukskontoret har egen sms-varsling. Denne brukes til påminnelser, «purringer» samt annen viktig info. Brukerundersøkelse viser at denne informasjonskanalen er viktig.

E-post

Alle som søker produksjonstilskudd mottar gjennom året informasjon fra landbrukskontoret pr e-post.

Det er et pågående arbeid med å få på plass sms- og epostlister over skogeiere i Åsnes og Våler.

Vekstnytt

Glåmdalskommunene, sammen med NLR Øst, har gjennom vekstsesongen hatt ukentlige telefonmøter der status for vekstsituasjonen innen korn, potet og gras gjennomgås og refereres til næringa pr e-post og i lokalavisene. Denne tjenesten fortsetter i 2021.

Prosjektarbeid for næringsutvikling og kompetanse:

- Glommaprosjektet
- Tilskuddsordninga: «Tilskudd til kommuner med ulverevir»
- Sirkulære Solør
- Grøntforum i Solør
- JoBU – sommerjobb for ungdom i skogen
- Bekjempelse av Kjempespringfrø
- Virus i potet
- Elvesandjeger
- Vegpådriver og brukontroller

Landbrukskontoret arbeider med en rekke interessante utviklingsprosjekter, flere i samarbeid med andre. Disse prosjektene er eksternt finansiert, men det kreves ressurser til å være oppdatert på aktuelle satsningsområder og å søke tilskudd til å gjennomføre prosjektarbeid. Når det gjelder å få tilgang på prosjektmidler så sier, og erfarer vi: *«Det er ikke pengene det står på, men de gode ideene og dyktige personer til å gjennomføre!»*

Kort omtale av prosjektene:

Glommaprosjektet

Det overordnede målet med Glommaprosjektet er å bedre tilgjengeligheten til Glomma i form av en ferdselsåre i nærhet til elva, samt skape nye møteplasser for opphold og aktivitet. Det er ønskelig at ferdselsåren er allment tilgjengelig. Det er utarbeidet en mulighetsstudie som formidler sammenhenger og helhet i forhold til de kvaliteter og verdier som ligger i kulturlandskapet knyttet til Glomma. Landskapsanalysen viser potensiale og skaper nye ideer og forslag til tiltak.



Hans Johnsson arbeider med Glommaprosjektet.

Grunneierne er særlig viktige fordi det dreier seg om tiltak på deres eiendommer. Andre aktuelle aktører er foreninger som fremmer friluftsliv, jakt og fiske, Landsbyen Flisa, Frisklivprosjekt og Pilegrimsleden. Et viktig aspekt med arbeidet er å skape bevissthet og stolthet over de kvalitetene som finnes i kulturlandskapet langs elva – da særlig det som er særegent for området.

I 2020 er det arbeidet videre med steder langs elva som kan utvikles og tett samarbeid med grunneierne er avgjørende.

Vi vet at det har vært kabelferjer over Glomma i eldre tider. En av disse ferjene ligger i Glomma ved Nergrenda. Høsten 2020 ble det utlyst Covid 19- midler. Det ble søkt om midler til å få opp denne

ferjen fra Glomma. Søknaden ble positivt mottatt og Glommaprosjektet ble tildelt kr 40 000. Vannstanden har så langt vært for høy til å få den opp, men så snart det gis mulighet vil ferjen komme opp på land. Tanken er at den skal restaureres (hvis det er mulig) for å kunne bruke den ved Nergrenda. Vi tenker oss også at modellen kan bli kopiert for å brukes andre steder langs elva. Dette for å øke tilgjengeligheten, men også for å opprettholde de gamle sundstedene langsmed elva. For å få dette på plass er det aktuelt å oppføre nye brygger.

Det er sendt en søknad til Hafslund om støtte til etablering av informasjonsskilt ved Braskereidfoss og Nergrenda. Videre er det et utarbeidet to stitraséer. En fra Braskereidfoss til Eidsfossen og en fra Nergrenda til Flisa stasjon. Sistnevnte har blitt utarbeidet av grenderådet som har gjort en fabelaktig jobb.

Kobling til andre prosjekter: Det er igangsatt et arbeid på svensk side med å se på muligheten for et forprosjekt i Klarälvdalen. Et tiltak er et felles seminar og etablere samarbeid mellom forskjellige aktører der Glommaprosjektet er sentral. Forprosjektet skal undersøke bruken av en amerikansk samarbeidsmodellen «Main Street Program» for utvikling og bevaring av større geografiske områder. Det er søkt støtte fra det svenske Tillväxtverket til forprosjektet

Det planlegges å lage en film som viser Glomma og landskapet langs elva fra sør i Åsnes til nord i Våler – gjennom de fire årstidene. Hensikten er å markedsføre og bygge stolthet for dette fantastiske område.

Prosjektet er grunnfinansiert gjennom tilskudd til spesielle miljøtiltak i landbruket (SMIL).

Tilskudd til kommuner med ulverevir

Våler og Åsnes kommuner har benyttet seg av tilskuddsordningen for kommuner som huser ulverevir fra 2017-2020. Totalt har hver kommune fått 4.803.500 kr. Samlet 9.607.000 kr.

Det er satt i gang flere prosjekter i kommunenes regi i tillegg til at det i 2018, 2019 og 2020 har vært åpne tilskuddsordning hvor lag, foreninger og privatpersoner kan søke om støtte til konfliktdepende tiltak.

Prosjektene som er satt i gang i regi av kommunene er «Naturbruk i skolen», der det er inngått samarbeid med Hedmark Jeger og Fisk og Skogselskapet i Hedmark. Her jobbes det med temahefter til bruk i skolen og i forbindelse med utedager på ungdomsskoletrinnet. Det er også gjennomført temadager etter ønsker fra skolene selv og «Naturbruk i skolen» har også hatt temadager med tilbud for alle barnehagene i begge kommuner.

«Næringsutvikling og turisme på Finnskogen - Kynna spesielt» er et annet prosjekt med finansiering av «ulvepenger». Her også Elverum kommune er med. Det tilrettelegges for økt bruk av utmarka ved tilrettelegging av rasteplasser med rastebord, grill og toaletter langs Kynna for vandrende, syklende og padlende. Det er også tilrettelagt for utleie av kanoer og det jobbes med skilting og informasjonstavler. Ytterligere satsing på sykkelruter kommer neste år. For informasjon om Kynna les mer på www.opplevkynna.no og på [facebook](https://www.facebook.com/opplevkynna).

Grøntforum i Solør

Fylkesmannen i Innlandet har gitt tilskudd til et utrednings- og tilretteleggingsprosjekt i Solør (Grue, Åsnes og Våler) der formålet er å etablere et varig fagnettverk for grøntproduksjon i Solør. Dette skal motivere og bidra til kompetansebygging og fokus på mulige produksjoner primært hos eksisterende planteprodusenter, men også hos nye interesserte.

Nettverket skal være en arena for å;

- diskutere muligheter og utfordringer
- avklare satsninger på produksjoner og mulige samarbeidsformer m.m.
- bygge gode produsentmiljøer (faglig/sosialt)
- koordinere aktiviteten blant aktørene

Gjennom arbeidet med utredning og tilrettelegging skal interessen for grøntproduksjon i Solør undersøkes. Produsentmiljøet her er oversiktlig og vi har gode muligheter for både større og mindre møteplasser. At det allerede er tunge fagmiljø på korn og potet er et godt utgangspunkt. Vi mener det er flere som kan være interessert i å delta og se på muligheter i nye produksjoner. Det er på plass en bredt sammensatt styringsgruppe som planlegger aktivitet.

JOBU-prosjektet

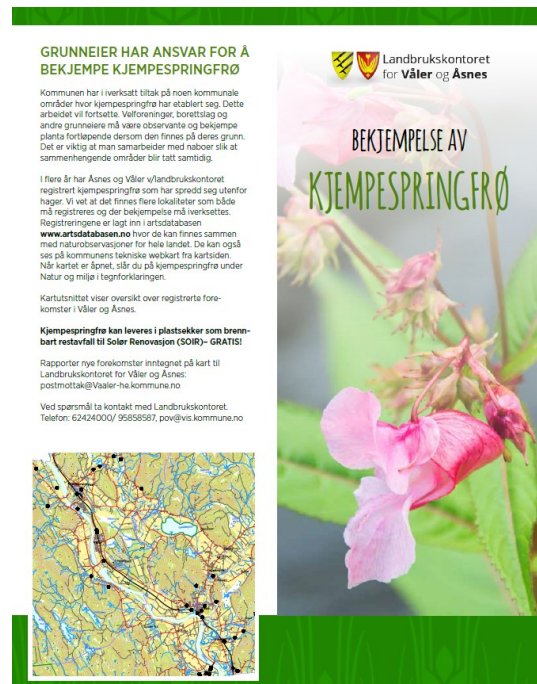
Landbrukskontoret har også sommeren 2020 i samarbeid med Skogselskapet i Hedmark gjennomført prosjekt «Jobb for ungdom i skogen» (JOBU). Ungdommene gjennomgår opplæring på Sønsterud før de starter arbeidet i skogen. Lokalt har det vært en gjeng felles for Våler og Åsnes. Kommuneskogen i Våler stilte med arbeidsleder for gjengen. Ungdommene har drevet ungskogpleie/forhåndsrydding i begge de to kommuneskogene. Prosjektet var vellykket og 4 ungdommer var engasjert i en 4-ukers periode. Prosjektet er finansiert med statlige tilskuddsmidler og har ikke medført kostnader for landbrukskontoret ut over medgått arbeidstid. Vi ønsker å videreføre tilsvarende opplegg for 2021.



Ungdom fra flere kommuner i Hedmark med instruktører samlet på Sønsterud på sikkerhetskurs før oppstart sommeren 2020.

Kjempespringfrø

Landbrukskontoret har i flere år gjennomført kartlegging og bekjempelse av kjempespringfrø. Dette er en svartlistet art som sprer seg over store områder. Det søkes Fylkesmannen i Innlandet om tilskudd til å utføre tiltak også i 2021.



Landbrukskontoret har tidligere utarbeidet en brosjyre om kjempespringfrø som ble distribuert til alle husstander i Åsnes og Våler.

Bildet viser spredning av kjempespringfrø i Åsnes.

Kjempespringfrø *Impatiens glandulifera* er i rask spredning og representerer et miljøproblem fordi den kan danne tette bestand som skygger ut andre planter.

Kjempespringfrø er oppført i Fremmedartslista 2018, og er vurdert å utgjøre en svært høy økologisk risiko. Forskrift om fremmede organismer har forbud mot innførsel, utsetting og spredning av kjempespringfrø.

Det er grunneiers ansvar å bekjempe og hindre spredning av kjempespringfrø på sin eiendom.



Ny kunnskap om redusert smittenivå av bladlusoverført virus (PVA og PVY) i settepotet

Våler kommune og Landbrukskontoret for Våler og Åsnes er prosjekteier. Det er finansiert med midler fra Forskingsfondet Innlandet, i tillegg er det flere sentrale samarbeidspartnere. Norsk Landbruksrådgiving v/Borghild Glorvigen er prosjektleder. Norsk Institutt for Bioøkonomi (NIBIO) er sentral i de forskningsrelaterte oppgavene. Målet med prosjektet er å redusere virusforekomsten i norsk potetproduksjon. Økonomiske tap som følge av bladlusoverført virusmitte i settepotetproduksjon er store. Derfor er tiltak og metoder som kan kontrollere og/eller hindre virusinfeksjon, og bidra til produksjon av friskere settepoteter svært viktig.

Potetproduksjon generelt, og settepotetproduksjon spesielt er viktig for våre kommuner og de bedriftene som deltar i prosjektet. Resultatene fra prosjektet vil kunne bidra til å opprettholde produksjon og arbeidsplasser knyttet til næringsvirksomhet med basis i potetproduksjon.

Prosjektet er avsluttet og resultatene av arbeidet vil bli presentert i et større fagmøte samt i skriftlig rapport.

Elvesandjegeren

Elvesandjegeren (*Cicindela maritima*) er rødlistet, og en av få arter med egen forskrift som prioritert art. Her fastslås det at enhver form for uttak, skade eller odeleggelse av elvesandjeger eller artens leveområde er forbudt.

Det ble i 2016 og 2017 bevilget midler fra miljødirektoratet til en skjøtselsplan for elvesandjeger ved Rivieraen, den populære badeplassen i Glomma ved Våler sentrum. Det er foretatt kartlegging av bestanden og satt opp informasjonsplakater til allmennheten med henstilling til bl.a. å unngå tråkk i de mest sårbare områdene. Det foreligger planer om utvikling av badeplassen med ballslette og andre tiltak (Våler strandpark). Gjenstående midler på prosjektet vil brukes til å ivareta elvesandjegeren i de videre planene.

Det gjennomføres av NINA årlige tellinger av bestandsstørrelsen ved å telle antall larvehull, og dette viser at bestanden er relativt stabil, både ved Rivieraen og på enkelte andre steder sydover langs Glomma i Våler og Åsnes.

Det ble i 2020 ikke gjennomført noen spesielle tiltak ut over bestandsregistrering, men midlene er avsatt for seinere bruk.



Elvesandjegeren har gode forhold ved Glommas bredder. Foto: Oddvar Hanssen, NINA



Elvesandjegeren har fått en sentral plass på veggen i det nye kajakk-huset ved Glomma i Våler. Her sammen med ildsjel for kajakkklubben i Våler, Asgeir Rustad.

Vegpårdriver og Tilstandsregistrering av skogsvegbruer for Glåmdalskommunene

Kommunene i Glåmdalsregionen har siden august 2015 arbeidet med prosjekt Vegpårdriver. Fokus på bedre standard for skogsbilvegnettet i Solør, Vinger, Odal og Eidskog og økt vegkompetanse i forvaltningen har vært hovedmål. Prosjektet er finansiert av UT-midler (Fylkesmannen i Hedmark), fylkesinntrukne rentemidler, kommunale næringsfond, lokale NMSK-midler, lokale rentemidler og Glåmdal regionråd. Det foreligger snart en sluttrapport for arbeidet. Det er ingen tvil om at prosjektet har medført økt aktivitet, fokus og kunnskap om skogsbilvegnettet i regionen.

En oppfølging i 2020 er å kartlegge tilstand og avklare behov for tiltak på private bruer som er av betydning for skogbruket. Prosjektet omfatter de sju kommunene i Glåmdalen, og skal være et viktig verktøy i arbeidet med å sikre en god standard på skogsbilvegnettet i regionen. Prosjektet legger opp til at veglaget/eier står for egenandel på 50 %, og den øvrige halvdelen dekkes gjennom prosjektet med offentlige tilskuddsmidler.



Våler – Åsnes -Grue - samarbeid

Våler, Åsnes og Grue kommuner har høsten 2020 sett på muligheten for organisatorisk samarbeid på tvers av kommunegrensene. Målet er å sørge for effektive fagmiljø og bedre tjenester til innbyggerne. Prosjektet har hatt navnet "VÅG". Landbruk har vært et av de fagområdene som har vært utredet. Representanter fra landbrukskontoret har deltatt i arbeidet.

Fordeler ved interkommunalt samarbeid

Det er Våler og Åsnes som i størst grad trekker fram fordeler med interkommunalt samarbeid om landbruk. Det er gode tilbakemeldinger fra politikerne, brukere og næringsutvalg. Gjennom samarbeidet har man fått:

- Sterkere fagmiljø
- Muligheter for større grad av spesialisering
- Redusert sårbarhet ved at det er minst to som har kompetanse på samme fagområde
- Mer ressurser og tid til å søke utviklingsmidler og drive utviklingsarbeid
- Stabilt fagmiljø og godt kvalifiserte søkere som ønsker å være en del av fagmiljøet
- Arenaer for å samhandle med brukerne og næringa om gjennomføring av fagsamlinger og kurs. Det er også etablert kontaktutvalg for jordbruk og kontaktutvalg for skog
- Økt fleksibilitet med tanke på utnyttelse av ressursene som følge av større fagmiljø. Det har blitt lettere å hente ut effektiviseringsgevinster som følge av økt digitalisering i landbruket

Det som trekkes fram som viktige suksessfaktorer for at man lyktes med godt samarbeid, er at:

- samarbeidet var godt planlagt og forankret
- man utarbeidet en god samarbeidsavtale, arbeidsfordelingsplan og et måldokument som viser hvilke tjenester som skal ytes
- det ble lagt til grunn at kontoret ikke skulle være sårbart, at det skulle være back-up på alle viktige funksjoner
- utgangspunktet for samarbeidet ikke var å spare penger, men å høyne kvaliteten på tjenestene. Likevel gir samarbeidet på sikt muligheter for å hente ut stordriftsfordeler og dermed effektiviseringsgevinster over tid

Fra Våler og Åsnes ser vi positivt på å utvide samarbeidet med Grue fordi dette kan bidra til ytterligere å forsterke de positive effektene man har med samarbeidet fram til nå. I tillegg vil vi få et landbrukskontor med et sterkt landbruksfagmiljø som omfatter jord- og skogbruksarealer, og en sterk stemme inn mot regionale og nasjonale myndigheter. Forutsetningene for å drive utviklingsarbeid vil bli enda sterkere.

Selv om Våler og Åsnes har fått styrket utviklingsarbeidet gjennom samarbeid, er potensialet for å søke utviklingsmidler ikke fullt utnyttet, og det er muligheter man går glipp av fordi man ikke har kapasitet til å engasjere seg. I og med at Solør-kommunene er like når det gjelder landbruk og framtidige utfordringer og muligheter, blir det sett som en fordel å forene innsatsen i Solør-regionen. Les hele rapporten her: <https://www.asnes.kommune.no/politikk-og-organisasjon/organisasjon/samarbeid-valer-asnes-grue/rapport-fra-telemarksforsking/>



Landbrukskontoret
for **Våler** og **Åsnes**

Hjemmeside: <https://www.vaaler-he.kommune.no/tjenestetilbud/landbruk/>

Følg oss på Facebook: <https://www.facebook.com/solorbonden>